

Erények

Keresztény emberkép

- Minden ember egyedi csoda, aki önmagáért teremtetett, megismételhetetlen misztérium
- Az ember Isten élő ikonja: van benne isteni szikra, lélek, képes gondolkodni, szeretni
- Fontosak a kapcsolatok: család, barátság, társadalmi, közösségi élet-a társ nem versenytárs, hanem segítő
- Feladata a teremtett világ felelősséggel való őrzése, művelése
- Kettős természet: testi-lelki egység; a szellem alakítja a test dimenzióit
- Rendelkezik a döntés szabadságával: a legalapvetőbb erkölcsi törvények mindenkinben ott vannak, a lelkiismeretébe íródtak

Teljességre törekvés!!!

Kissné Császár Erzsébet, BTÖK tábor, 2018. 07.10.

Az emberi természet hat alapsajátossága

1. A személyes méltóság

- **Az egyediség alapja az önbecsülésnek, a másik megbecsülésének**
a másik ember a maga különbségében nem fenyegetés, hanem ígéret, erőforrás, sajátos szín
- **Az emberhez tartozik, nem a személyes tulajdonságaihoz**
elveszíthetetlen, fokozhatatlan, független rokonságtól, szimpátiától, teljesítménytől, gazdasági hasznosságtól
- **Az emberrel veleszületett, nem emberek adják, így el sem vehetik**
az ember dolga a tisztelet és az erkölcsi-jogi megvalósítás
- **Az ember önérték**
sohasem válhat eszközzé senki kezében
- **Alapja a szabadságnak, és ebből következik az autonómia, a személy önrendelkezésének elve**
vallásszabadság, párválasztás, pályaválasztás, szülői hivatás
- **Az önrendelkezésnek vannak határai**
elfogadhatatlan a genetikai állományba, a nemiségbe való beavatkozás vagy az öngyilkosság
- **Emberségében sérül, aki nem tudja csodálni és tisztelni a személyes méltóságot.**

Az emberi természet hat alapsajátossága

2. Egyenlőség és testvériség

- Minden ember teremtmény, tehát egyenlő
ez a biológiai és teológiai egyenlőség megelőzi az ember alkotta különbözőségeket
- Természetesen jogos minden értelmes, megérdemelt különbségtétel
nagyobb teljesítmény több fizetés, helye van a versenynek, testvérek közötti verseny
- Helye van a pluralizmusnak, toleranciának
színes pozitívumok megérdemlik a tiszteletet (pl. a rasszizmus nem az)
- Több előny a hátrányos helyzetű egyénnek vagy csoportnak
jog, lehetőségek, anyagiak
- Emberségében sérül, aki a másik embert nem testvérének tartja.

Az emberi természet hat alapsajátossága

3. Értelmesség

- Az embert jellemzi a racionalitás, életvezetésének alapja az ész
- Az értelem viszont rászorul a hit vezetésére
mert az emberben számtalan érzelem, tudatalatti ösztön dolgozik
a hit és az ész úgy viszonyul egymáshoz, mint egész és a rész
a hit által megvilágított ész az igazi
- Az igazi hit sohasem tudományellenes
így a hit az észnek megfelelő
- A hit az értelem teljessége
- Emberségében sérül, akiben megtörik a lét értelmességébe vetett hite.

Az emberi természet hat alapsajátossága

4. Átfogóság

- Az embernek hosszú távon, átfogóan sikeres, jó életre kell törekednie
korlátok, időbeli behatároltság
- Stratégiai gondolkodás, életre szóló helyes döntések meghozása és abban hűségesen növekedni egy életen át
- A cél egy autentikus élet, önmagunk kibontakoztatása
nem a spontaneitással önmagunk szétszórása
- Emberségében sérül, aki leragad a pillanatnyi örömében vagy bajában, és nem képes döntést hozni

Az emberi természet hat alapsajátossága

5. Szeretet

- Aki tudja, hogy már szeretik, az tud másokat is szeretni
- A Teremtő megelőző, kegyelmi odafordulása nem megérdemelt, nem megindokolható, nem kiprovokálható, hanem ajándék. Aki így megajándékozva tudja magát, az tud megelőzően szeretni, kezdeményezően odalépni a másikhöz, ajándék-szerűen szolgálni
- A kegyelem ösztönöz a szeretetre, és képessé teszi az embert a társadalom struktúrájába is a szeretet logikáját vinni
- Emberségében sérül, aki nem tud szeretni, nagyvonalú, irgalmas, bizakodó lenni

Az emberi természet hat alapsajátossága

6. A halál keresztény értelmezése

- Csak az embert tünteti ki a haláltudat
- Így a halál igazából nem az élete végén bekövetkező katasztrófa, hanem az egész életét átjáró szempont: ars moriendi
- Nem az a baj, hogy meghalunk, hanem ha úgy halunk meg, hogy nem éltünk igazán
- A haláltudat megérleli az embert az igazi értékekre
- A haláltudat vezet az igazi önmagunkhoz
- Mindez felértékeli az életet, a lehetőségeket, a még élőket, az időt, az istenkeresés lehetőségeit

Az erények megközelítése

„És ha valaki az igazságosságot kedveli, akkor amit ő elér, az erény: mértékletességre, okosságra, igazságosságra és erősségre tanít. Ezeknél nincs hasznosabb az életben az ember számára.”

Bölcs 8,7

Az erényből szabadság és öröm fakad.

Az erények minden ember számára elérhetők, befogadhatók. Az erény pozitív fogalom.

1. Def.: Az erény olyan belső, tartós készség, amellyel könnyen, örömmel és szabadon tesszük a jót, amellyel nemcsak saját előrehaladásunkat, boldogságunkat mozdítjuk elő, hanem másokét is.

2. Def.: „Az erény a lélek jó minősége, amelynek révén helyesen élünk, amelyet senki nem használ rosszul, és amelyet Isten bennünk nálunk nélkül művel.”

Aquinói Szent Tamás
(1226-1274)

Az erények megközelítése

Az erények:

- a tudatos és tisztességes cselekvés forrásai
- nem spontán érzelmi megnyilvánulások, de nem nélkülözik az érzelmeket
- gyakorlást, ismétlést igényelnek
- ébren tartanak, tovább sarkallnak, sosem érünk a végére
- embert megőrző jellegűek: készséget alakítanak ki, hogy tegyünk a jót
- nem szokások: az erényes cselekedet mindig tudatos és szándékos
- az ember képességeit tökéletesítik
 - akaratot → igazságosság
 - vágyani való képességet → mértékletesség
 - küzdőképességet → erősség
 - értelmet → okosság

A négy sarkalatos erény

Def.:

"... sarkalatos vagy kardinális erényeknek azokat az erényeket nevezzük, amelyekre más erények épülnek, amelyek alapvetően meghatározzák az ember magatartását. A sarkalatos erények tehát cölöpökhöz hasonlítanak, amelyekre később egy épületet emelnek."

Beran Ferenc: A keresztény erkölcs alapjai

A négy sarkalatos (erkölcsi) erény azonosítása Platón (Kr.e.427-347) nevéhez fűződik. Arisztotelész, Platón tanítványa (Kr.e. 384-322) folytatta az erények azonosítását és kategorizálását.

Ezek különösen fontos szerepet töltenek be az emberi cselekedetekben és életvezetésben.

A négy sarkalatos erény

I. Igazságosság

Def.: Készség, amely akaratunkat hajlandóvá teszi arra, hogy mindenkor megadjuk másoknak, amivel nekik tartozunk. (Egy másik személyre irányul!)

Területei

- **törvényes igazságosság**
az egyénnek a közösséggel szemben fennálló, közjót célzó tartozását szabályozza, ehhez kapcsolódik büntető igazságosság
- **osztó igazságosság**
a közösségnek az egyénnel szemben fennálló tartozását szabályozza (kórház, iskola, hivatalok)
- **társadalmi, szociális igazságosság**
az anyagi javak megszerzéséhez szükséges lehetőségek biztosítása, értelmes munka megteremtése
a szabad verseny helyes korlátok között tartása
a társadalmi rétegek közötti harmónia kialakítása
kielégítő szociális ellátás biztosítása
- **kölcsönös, kiegyenlítő igazságosság**
a másik emberrel szemben fennálló tartozás kiegyenlítését szabályozza

A négy sarkalatos erény

I. Igazságosság

Társerényei

- méltányosság
- hála
- bőkezűség
- kedvesség
- udvariasság
- barátságos és illő viselkedés
- helyes mértékkel alkalmazott büntetés
- a jogtalanság megszüntetése a jónak védelme és mások megjavítása céljából

Bűnök az igazságosság erénye ellen

- méltánytalanság
- hálátlanság
- fös vénység
- hízelgés
- tiszteletlenség
- mogorvaság, közömbösség
- nehézkesség
- szolgalelkűség

A négy sarkalatos erény

I. Igazságosság

Dürer (1471-1528) rézmetszete: A Sol iustitiae („az igazságosság napja”)

Az oroszlánon trónoló Krisztus, mint apokaliptikus bíró, mérleggel és karddal.

(bekötött szem-pártatlanság, strucc-egyforma hosszú tollak, méltányosság, holló-éberség)

A négy sarkalatos erény

II. Mértékletesség

Def.: Az önmérséklés készsége, amely a cselekedeteinket a tisztesség korlátai közé szorítja. (Egy dolgot tehetünk mértéktelenül, a mértékletességre való buzdítást.)

Területei

- fegyelmezettség, mértéktartás, illedelmesség
- a fogyasztói javak használatában és élvezetében az egészséges mérték megtalálása
- józanság
- tisztaság, szemérem

A négy sarkalatos erény

II. Mértékletesség

Társerényei

- alázatosság
- önmérséklet, önuralom
- szelídség
- tisztelet
- kímélet
- józanság
- irgalom
- tisztaság

Bűnök a mértékletesség erénye ellen

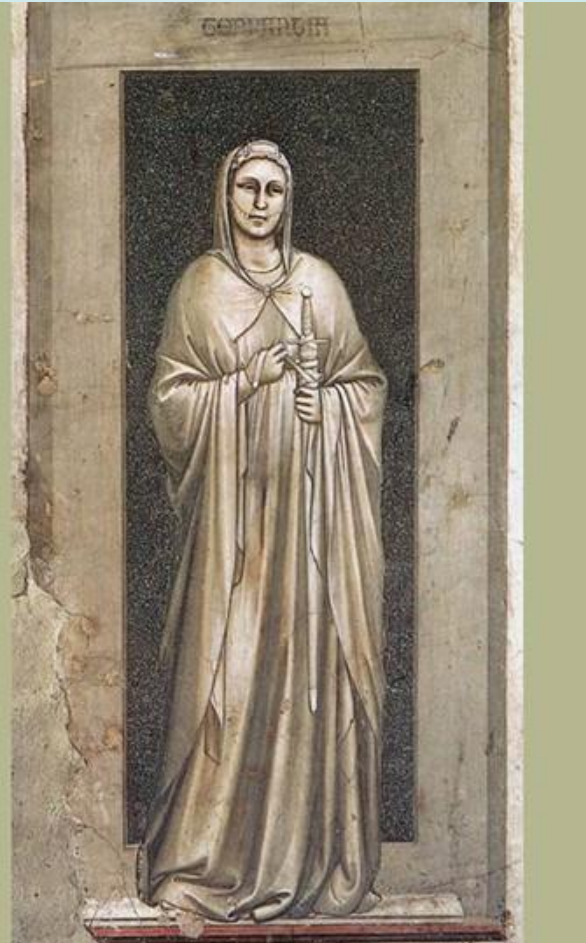
- élvezetelv érvényesítése
- mohóság, falánkság, torkosság
- a testiség túlértékelése
- indulatosság
- pazarlás (visszaélés a természet erőforrásaival)
- túlzott szigorúság
- túlzott engedékenység
- harag, bosszú

A négy sarkalatos erény

II. Mértékletesség

GIOTTO di Bondone
(b. 1267, Vespignano,
d. 1337, Firenze)
The Seven Virtues: Temperance
1306
Fresco, 120 x 55 cm
Cappella Scrovegni
(Arena Chapel), Padua

Mértékletesség (Temperancia):
edény, fáklya, homokóra/óra,
kard

A négy sarkalatos erény

III. Erősség

Def.: Készség, amely leküzdí a célirányos cselekvést meghiúsító félelemérzést és megerősíti a lelket, hogy az egyén a jó irányban cselekedjen.

Területei

- türelem, a külső körülmények nehézségeinek elviselése
- szelídség, alázatosság, a személyes adottságokból fakadó akadályok legyőzése
- a félelem legyőzése, visszaszorítása
- a veszélyekkel való szembezállás
- az indulatok (kedv, buzgóság, csüggedés) irányítása
- állhatatosság, kitartás

A négy sarkalatos erény

III. Erősség

Társerényei

- lelki nagyság
- nemeslelkűség
- áldozatvállalás
- bizalom
- buzgóság
- bőkezűség
- következetesség
- hűség

Bűnök az erősség erénye ellen

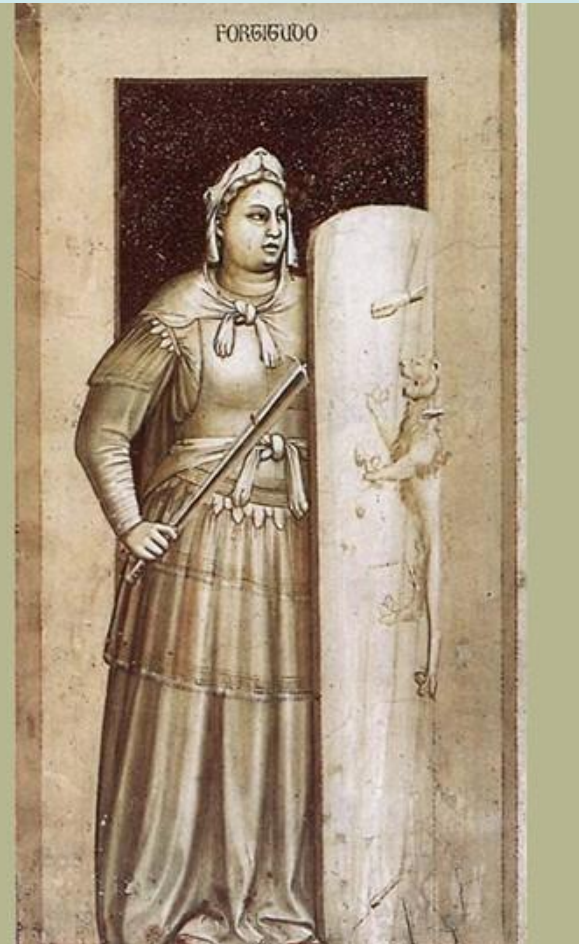
- lelki tunyaság
- gyávaság
- vakmerőség
- bizalmatlanság
- lustaság
- erőszakosság
- durvaság
- türelmetlenség
- állhatatlanság
- kishitűség
- gyengeség

A négy sarkalatos erény

III. Erősség

GIOTTO di Bondone
(b. 1267, Vespignano,
d. 1337, Firenze)
The Seven Virtues: Fortitude
1306
Fresco, 120 x 55 cm
Cappella Scrovegni
(Arena Chapel), Padua

Bátorság/Erő (Fortitudo) :
kard, oroslán, oszlop

A négy sarkalatos erény

IV. Okosság

Def.: Készség, mely értelmünket arra teszi hajlandóvá, hogy minden körülmény közben megfogalmazzhassuk nemes céljainkat, és megtaláljuk a céljaink eléréséhez alkalmas eszközöket.

Területei

- A helyes út és módszer megválasztása
- A káros folyamatok, csapdák felismerése és kikerülése
- Optimalizálás
- A következmények és a másodlagos hatások pontos felmérése

A négy sarkalatos erény

IV. Okosság

Társerényei

- emlékezés (memória) a múlt helyes megítélése
- körültekintő értelmesség (Intelligencia) a jelen helyes mérlegelése
- gondos előrelátás (providencia)
- óvatosság (akadályok távoltartása)
- tanulékonyság, felfogóképesség
- találékonyság (intuíció)
- rendszerező készség
- helyes döntés, érvelés
- a cselekvés nyomon követése, értékelése, aktualizálása

Bűnök az okosság erénye ellen

- kapkodás vagy hanyagság az ítéletalkotásban
- megfontolatlanság
- rossz cél érdekében alattomos eszközök
- mások becsapása
- csalás
- ügyeskedés
- túlzóan aggódó gondosság a jövővel kapcsolatban

A négy sarkalatos erény

IV. Okosság

Tiziano (1488-1576): Az idő allegóriája

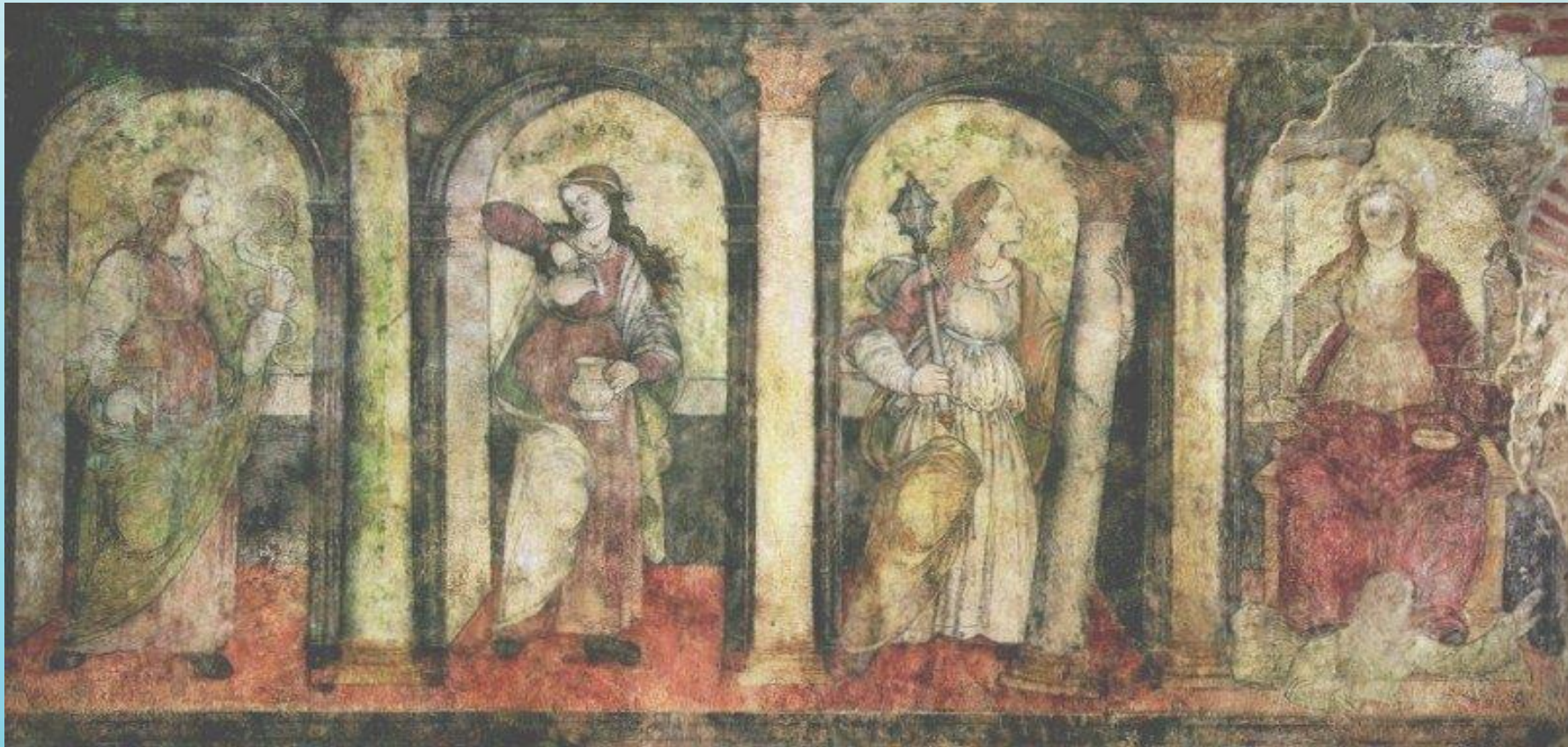
Az ókorban az okosságot Auriga virtutum, 'az erények kocsisa' névvel illették: szabályt és mértéket szabva irányítja a többi erényt. Az okosság vezérli közvetlenül a lelkiismeret ítéletét. Az okos ember ezt az ítéletet követve dönt és rendezi el magatartását. Allegóriája a három arc (pl. Tiziano-nál a kutya-, oroslán- és farkasfej), mely az emlékezettel, az értelemmel és az előrelátással uralja a teljes időt, a múltat, a jelent és a jövőt.

Ábrázolása még: kígyó, korona, könyv, tükör

A négy sarkalatos erény

Az esztergomi királyi vár első emeletén, Vitéz János dolgozószobájában látható négy sarkalatos erény freskójának egyikét, a Mértékletességet valószínűleg Sandro Botticelli (1445–1510) festette.

Erények

A Lőcsei Városházán az 1600-as évek elején készültek a déli homlokzaton a polgári erényeket szimbolizáló nőalakok: a mértékletesség, óvatosság, bátorság, türelem, igazságosság jelképei.

Erények

Mértékletesség

Óvatosság (okosság)

Erények

Bátorság (erősség)

Türelem

Erények

Igazságosság

Összegzés

- Mindenkinek magának kell folytonosan kimunkálnia az erények gazdag világát, mely által saját maga gazdagodik, színesedik.
- Nincs két ember, akiben egyformán jelennének meg az erények.
- Az erényekben való növekedés az önmagunk és mások iránti tiszteletben testesül meg. Az élet, a test, a munka, a tulajdon, a kapcsolatok, a szabadság tiszteletében.
- Az erényeket nem lehet az emberekre rákényszeríteni, azokat csak példával és neveléssel lehet átadni. (közéleti emberek) A keresztény embert belső meggyőződése vezeti.
- Az erkölcs finomabban szabályoz, mint a jogszabályok, így egy társadalom alapvető érdeke, hogy az erkölcsi érzék mélyüljön az emberekben.
- Muhámmád Junusz, Nobel-békedíjas közgazdász szerint a 2008-as gazdasági világválság igazi oka az emberkép válsága.

Folyamatosan gyakorold és fejleszd az erényeidet akkor is, hogyha úgy tűnik, hogy senkit nem érdekel!!!

- A Keresztény Értelmiségiek Szövetségének Az idők jelei kiadványa: Újra néven nevezzük: Erények a közéletben?
- <http://mek.oszk.hu/00100/00176/html/bolcs.htm>
- <http://www.ktp.hu/document/sarkalatos-erenyek-okossag-igazsagossag-lelki-erosseg-mertekletesseg>
- <http://kattanok.weebly.com/-aquinoacuteci-szent-tamaacutes.html>
- <http://www.katolikus.hu/szentek/0128.html>
- <https://slideplayer.hu/slide/1923802/>
- http://real.mtak.hu/24017/1/Papp_Miklos_Vigilia_2007_4_u.pdf

Köszönöm a figyelmet!